

XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA KLASTER YORDAMIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARNI RIVOJLANTIRISH

Inobat To'ymanova

Toshkent viloyati Chirchiq shahar iqtisodiyot va pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada chet til o'qitish metodikasi haqida, uning fan sifatida rivojlanish tarixi, chet til o'qitish metodikasida qo'llanilayotgan zamonaviy metod turlari va ulardan foydalanish xususida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *metodika, innovatsiya, chet tili, kommunikatsiya, ko'nikma, malaka, didaktika, madaniyatlararo muloqot.*

Abstract: *This article discusses the methodology of foreign language teaching, the history of its development as a science, the types of modern methods used in foreign language teaching methods and their use.*

Keywords: *methodology, innovation, foreign language, communication, skills, competencies, didactics, intercultural communication.*

Bizga ma'lumki, dunyoda xorijiy tillarni o'rganish va o'rgatish turli soha vakillarini jalb etib kelmoqda. Va bu albatta ulardan hamkorlikda ishlashni taqozo etmoqda. Jahon amaliyotida o'quvchilarning xorijiy tillar bo'yicha kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashga doir innovatsion faoliyatini modernizatsiyalash alohida ahamiyatga molikdir. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasining "Ta'lim va fan sohasini rivojlantirish" bandida "Uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish" kabi muhim vazifalar belgilab berilgan edi. Biz bu vazifalarni amaliy jihatlarini quyidagi qaror va farmonlar orqali ko'rishimiz mumkin.

Shunday qilib, "Bo'lg'usi hamkasblaringizga gapirib bering" o'yiniga tayyorgarlik jarayonida mustaqil ish uchun topshiriqlar sifatida talabalar ta'lim sohasidagi biznes hujjatlari, bir yoki bir nechta chet tillarini o'rganishni istaganlar uchun yangi o'quv dasturlari, shuningdek minglab o'qituvchilarning turli mamlakatlardagi ilmiy tadqiqotlari natijalari va global tarmoqdan foydalangan holda pedagogik jurnallarning elektron versiyalarini tuzadilar. O'yinlar davomida talabalar shaxsiy va ishbilarmonlik xususiyatlarini (Resume), ishga joylashish uchun arizani (Application) chet tilida to'ldirishni o'rganadilar va xatlar - tavsiyalar (Lettres de reference) yozadilar. Ular bir-birlarini tanishtiradilar, shaxsiy ishning zarur qismi

bo'lgan barcha yuqoridagi hujjatlarni tekshiradilar. Ular nafaqat biznes hujjatlarini to'g'ri tuzish, balki ularni chet tilida taqdim etish imkoniyatlarini ham hisobga oladilar. O'qitishning bu shakli emotsionallik, spontanlik va nutq ta'sirining maqsadga muvofiqligi bilan ajralib turadi. Shuni ta'kidlash kerakki, o'yin sub'ektga nisbatan hissiy munosabatlarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va bu o'z navbatida kasbga bo'lgan g'ayratni oshiradi. Chet tillarni o'qitish jarayonida ham, uni o'zlashtirish bo'yicha mustaqil ish jarayonida ham zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan foydalanish talabalarning predmetning o'ziga bo'lgan munosabatini o'zgartirishga qaratilgan bo'lib, bu ularning rivojlanishi zarurligini yuzaga keltiradi, muloqot kompetensiyasi darajasini oshiradi. O'yin mashg'ulotdir, uning maqsadi boshqa odamlarni yetarli darajada idrok qilish va tushunishga o'rgatish va bu hamdardlik, o'z-o'zini anglash va refleksivlikni o'rgatish bilan bog'liq, ya'ni professional muhim shaxsiy fazilatlar.

Metodlar tarixi atoqli metodist prof. I.V.Rahmanov tomonidan chuqur o'rganilgan. Tarjima metodi asosan ikki ko'rinishda bo'lib, grammatika-tarjima metodi nuqtayi nazaridan xorijiy til umumta'limiy maqsadda o'rganilgan. Grammatik mashqlar til o'rganuvchining mantiqiy tafakkurini o'stirish maqsadida bajarilgan. Grammatik bilimlarni bayon etish ta'limning asosiy maqsadi deb qabul qilingan. Bu metodning asosiy prinsiplari quyidagilar: 1. Til o'rganish yozma nutqqa asoslangan. 2. O'rganish predmeti qilib grammatika olingan, leksika ham unga tobe ravishda tanlangan. Grammatik mashqlar bajarish asosiy ish usuli bo'lgan. 3. Oldin, Grammatik qoida yod olingan, so'ng esa so'zlarning ma'nosi so'zmaso'z tarjima vositasida ochib berilgan. 4. Grammatik shakl va so'zlarning ma'nosi so'zma-so'z tarjima vositasida ochib berilgan. 5. So'zma-so'z tarjima va quruq yodlash yo'li bilan til materialini o'zlashtirilgan. 6. So'zlarni kontekstdan tashqarida, yakka yodlash bilan chegaralanilgan. Bundan tashqari, kommunikativ didaktika til o'rganuvchining tabiiy nutqiy vaziyatdan unumli foydalanishini birinchi o'ringa qo'ydi, ya'ni transportdagi, vokzaldagi, e'lonlar, radio va televideniyaedagi reklamalar, telefondagi suhbatlar va shu kabilarni misol keltirishimiz mumkin. Axborotni tinglab tushunish hamda qabul qilish bo'yicha qo'yilgan maqsadlar o'zgardir. Tinglaganini hikoya qilish va nazorat qilish ham boshqacha tus oldi. Mazkur metod maqsaddan kelib chiqqan holda tinglovchiga tinglab tushunishning yangicha turlarini ajratib olishiga yordam berdi.

Kasbiy muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishda, shuningdek, chet tillarini o'qitish jarayonida fikrlash qobiliyatini oshirish shakli sifatida loyiha ishlaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Ushbu turdagi faoliyat, aslida, bir tomondan, talabalar uchun ahamiyatli bo'lgan real amaliy natijalarga aniq yo'naltirilgan muammoli izlanish, uni hal qilish va natijalarni amalga oshirish uchun turli xil omillar va shartlarni hisobga

olgan holda izlash usullaridan keng foydalanishni nazarda tutadi. Xorijiy tillarni o'qitishda bunday yondashuvning asosiy g'oyasi shuki, e'tiborni har xil mashq turlaridan talabalarning faol aqliy faoliyatiga o'tkazishdir. Bu esa uni ro'yxatdan o'tkazish uchun ma'lum bir til vositalarini bilishni talab qiladi, shuning uchun loyiha ushbu didaktik vazifani hal qilishi va shunga muvofiq ravishda talabalar uchun ijodiy o'zaro munosabatlar asosida haqiqatan ham qiziqarli, amaliy, mazmunli va qulay muammolarni hal qilish mumkin bo'lgan munozara, tadqiqot klubida chet tili darstrarini o'zgartirishi mumkin. Loyiha ustida ishlash ham professional, ham ijtimoiy-madaniy yo'nalishga ega bo'lishi mumkin va madaniyatlararo xususiyatlarni hisobga olgan holda kommunikativ kasbiy xulq-atvorni rivojlantirishning maqsadga muvofiq taktikasidir. Internet tizimi sizga turli xil ma'lumot almashish: butun dunyo bo'ylab obunachilar bilan matnli va grafik xabarlarini, audio va videokliplarni almashish, masofaviy axborot manbalari va xalqaro kutubxonalardan foydalanish imkoniyatini beradi. Ko'rinib turibdiki, yuqori darajadagi muloqot vakolatlarga ega bo'lmasdan, global tarmoqdan foydalanish juda qiyin bo'ladi, agar umuman befoyda bo'lmasa. Loyiha bo'yicha ishlarning ta'lim potentsialini ro'yobga chiqarish kelajakdagi o'qituvchining o'z mamlakati vakili sifatida madaniyatlararo va ilmiy aloqalarni o'rnatishga hissa qo'shishga tayyorligini shakllantirish va rivojlantirishda namoyon bo'ladi.

REFERENCES:

1. Abdullayeva B.S. Fanlararo aloqadorlikning metodologik-didaktik asoslari (Ijtimoiy-gumanitar yo'nalishlardagi akademik litseylarda matematika o'qitish misolida). Ped.fan.dokt...diss. avtoref.

2. Ариян, М.А. Повышение самостоятельности учебного труда школьников при обучении иностранными языками / М.А. Ариян // Иностранные языки в школе. - 1999. - № 6. - С. 17.

3. Ахмедова Н.М. Научные основы построения концепции непрерывной лингвометодической подготовки преподавателя иностранного языка на основе интегративного подхода. Uzluksiz ta'lim ilmiy-uslubiy jurnal. №1 T.: 2018, b.105-111.

